

Małopolski Konkurs Historyczny

dla uczniów szkół podstawowych województwa małopolskiego w roku szkolnym 2026/2027

Zakres wiedzy i umiejętności wymaganych na poszczególnych etapach konkursu i wykaz literatury obowiązującej uczestników oraz stanowiącej pomoc dla nauczyciela

I. Temat konkursu:

„Odzyskana niepodległość i okres II wojny światowej – lata 1918 - 1945.”

II. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczestników.

Do każdego etapu konkursu obowiązują wiadomości i umiejętności wynikające z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych w zakresie historii (II etap edukacyjny) określone w:

- 1) rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym (Dz. U. z 2026 r. poz. 378)

w tym, zgodnie z § 4 ust. 2 ww. rozporządzenia w:

- 2) dotychczasowej podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych, określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 356 z późn. zm.).

Uczestnicy powinni także wykazać się wiedzą rozszerzoną, wykraczającą poza ww. podstawę, zgodną z dodatkową literaturą wskazaną w wykazie (część VI).

III. Cele konkursu:

- popularyzacja wiedzy historycznej wśród uczniów i zachęcanie ich do samodzielnego jej zdobywania;

- rozwijanie myślenia krytycznego i wyobraźni historycznej, umiejętności analizowania i posługiwania się informacjami zawartymi w literaturze przedmiotu oraz pochodzącymi bezpośrednio ze źródeł historycznych;
- doskonalenie umiejętności posługiwania się zdobytą wiedzą historyczną dla lepszego rozumienia problemów współczesnego świata;
- kształtowanie i pogłębianie postaw patriotycznych oraz szacunku dla polskiego dziedzictwa narodowego;
- kształtowanie szacunku do Państwa Polskiego, a także dla kultur innych narodów oraz mniejszości narodowych i religijnych;
- kształtowanie tożsamości lokalnej poprzez zrozumienie znaczenia Krakowa i regionu Małopolski dla dziejów ogólnonarodowych;
- promowanie uczniów szczególnie zainteresowanych historią.

IV. Na wszystkich trzech etapach konkursu jego uczestnicy powinni wykazać się umiejętnościami:

- prawidłowego umiejscawiania wydarzeń w czasie i przestrzeni;
- rozumienia i właściwego posługiwania się pojęciami historycznymi;
- dostrzegania związków przyczynowo-skutkowych;
- pozyskiwania informacji z różnych źródeł historycznych, na ich podstawie prezentowania wniosków oraz dokonywania analizy i interpretacji zjawisk historycznych;
- posługiwania się mapami historycznymi;
- przedstawiania historii Polski na tle wydarzeń europejskich i światowych, ze szczególnym uwzględnieniem Europy Środkowo-Wschodniej.

V. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczestników w kolejnych etapach konkursu:

1. Etap szkolny:

Obowiązuje cały zakres wiedzy i umiejętności określony w podstawie programowej dla szkoły podstawowej w zakresie przedmiotu historia (klasy IV–VIII), obejmujący całą podstawę programową (Od starożytności do współczesności), ze szczególnym uwzględnieniem okresu od 1918 do 1945 roku oraz dodatkowa wiedza pozyskana w oparciu o literaturę obowiązującą w etapie szkolnym.

2. Etap rejonowy:

Obowiązuje zakres wiedzy i umiejętności wskazany do etapu szkolnego oraz dodatkowa wiedza pozyskana w oparciu o literaturę obowiązującą w etapie rejonowym.

3. Etap wojewódzki:

Obowiązuje zakres wiedzy i umiejętności wskazany do etapu szkolnego i rejonowego oraz dodatkowa wiedza pozyskana w oparciu o literaturę obowiązującą w etapie wojewódzkim.

VI. Wykaz literatury obowiązującej uczestników oraz stanowiącej pomoc dla nauczyciela:

1. Etap szkolny:

- 1) Podręczniki do nauczania historii w szkołach podstawowych dopuszczone do użytku szkolnego przez właściwego ministra ds. edukacji;

- 2) Atlas historyczny Polski, Władysław Czapliński, Tadeusz Ładogórski (red.), PPWK, różne wydania;
- 3) Piotr Pokrzywiński, *Generał Tadeusz Jordan-Rozwadowski*, artykuł dostępny na stronie Muzeum Historii Polski (<https://muzhp.pl/wiedza-on-line/general-tadeusz-jordan-rozwadowski>);
- 4) Tomasz Kozłowski, *Traktat ryski*, artykuł dostępny na stronie Muzeum Historii Polski (<https://muzhp.pl/wiedza-on-line/traktat-ryski>);
- 5) Tomasz Wilczyński, *Stulecie Gdyni - miasta z morza i marzeń*, artykuł dostępny na stronie Muzeum Historii Polski (<https://muzhp.pl/wiedza-on-line/stulecie-gdyni-miasta-z-morza-i-marzen>);
- 6) Beata Wolszczak, *Okręt Rzeczypospolitej Polskiej „Orzeł”*, artykuł dostępny na stronie Muzeum Historii Polski (<https://muzhp.pl/wiedza-on-line/okret-rzeczypospolitej-polskiej-orzel>);
- 7) *Rozpracowanie Enigmy to polski sukces*, rozmowa z dr. Zdzisławem Kapera, dostępna na stronie Muzeum Historii Polski (<https://muzhp.pl/wiedza-on-line/rozpracowanie-enigmy-to-polski-sukces-rozmowa-z-dr-zdzislawem-kapera>);
- 8) Piotr Madajczyk, *Palmiry i zagłada polskich elit*, artykuł dostępny na stronie Muzeum Historii Polski (<https://muzhp.pl/wiedza-on-line/palmiry-i-zaglada-polskich-elit>);
- 9) Katyń – dlaczego?, rozmowa z prof. Andrzejem Paczkowskim, dostępna na stronie Muzeum Historii Polski (<https://muzhp.pl/wiedza-on-line/katyn-dlaczego>);
- 8) analiza źródeł historycznych na wszystkich etapach będzie dodatkowo oparta o materiały zamieszczone w: *Wiek XX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, Melania Sobańska – Bondaruk, Stanisław Bogusław Lenard (red.), PWN, Warszawa 1998.

2. Etap rejonowy:

- 1) Literatura wskazana do etapu szkolnego;
- 2) Daria Nałęcz, *Kultura Drugiej Rzeczypospolitej, Dzieje Narodu i Państwa Polskiego*, t. III-64, s. 10-22, Warszawa 1991;
- 3) Wiesław J. Wysocki, *Tajne nauczanie*, [w:] „Biuletyn IPN”, nr 10 z 2022 r., s. 3-22 (<https://ipn.gov.pl/pl/wydawnictwo/czasopisma/popularnonaukowe-1/biuletyn-ipn/171788,Biuletyn-IPN-nr-102022-Oswiata-kultura-i-nauka-w-okupowanym-kraju.html>);
- 4) Michał Zajda, *Przerwana historia. Losy krakowskich Żydów w czasie II wojny światowej*, Kraków 2024 (<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/broszury-edukacyjne-i-d/199029,Przerwana-historia-Losy-krakowskich-Zydow-w-czasie-II-wojny-swiatowej-PDF.html>)

3. Etap wojewódzki:

- 1) Literatura wskazana do etapu szkolnego i rejonowego;
- 2) Tomasz Krzemiński, Aneta Niewęglowska, *Zrozumieć przeszłość 3. Historia. Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum*. Zakres rozszerzony, Rozdziały: VI-VII, Nowa Era, Warszawa 2024, s. 375-534;
- 3) Robert Śniegocki, Agnieszka Zielińska, *Zrozumieć przeszłość 4. Historia. Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum*. Zakres rozszerzony, Rozdziały: I-II, Nowa Era, Warszawa 2025, s. 7-180;
- 4) Zbigniew Landau, Jerzy Tomaszewski, *Gospodarka Drugiej Rzeczypospolitej, Dzieje Narodu i Państwa Polskiego*, t. III-63, Warszawa 1991;
- 5) Andrzej Garlicki, *Pod rządami Marszałka, Dzieje Narodu i Państwa Polskiego*, t. III-61, Warszawa 1994;